

ความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองของเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายปี่ชวา
: กรณีศึกษาเพลงเรื่องชมสมุทร

นายนัทพงษ์ สุขุมาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RELATIONSHIPS OF MELODIC PATTERNS FOR KRAUNG SAI PII CHAWA ENSEMBLE
: A CASE STUDY OF PHLENG RAUENG CHOM SAMUTH

Mr. Nattapong Sukuman

A thesis Submitted in Partial Fulfillment to the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music

Department of Thai Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491950

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายปี่ชวา:
กรณีศึกษาเพลงเรื่องชมสมุท
โดย นายนัทพงศ์ สุกุลมัลย์
สาขาวิชา ดุริยางค์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำคม พรประสิทธิ์

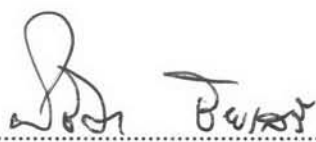
คณะกรรมการศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญกร สำโรงทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำคม พรประสิทธิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พรประสิทธิ์ เผ่าสวัสดิ์)

นัทรพงศ์ สุภูมิลาภย์ : ความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองของเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายปี่ชวา
กรณีศึกษาเพลงเรื่องชมสมุทร (THE RELATIONSHIPS OF MELODIC PATTERNS FOR KRAUNG
SAI PII CHAWA ENSEMBLE : A CASE STUDY OF PHLENG RAUENG CHOM SAMUTH)
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ. ชำคม พงประสิทธิ์, 190 หน้า.

การศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายใน
วงเครื่องสายปี่ชวา กรณีศึกษาเพลงเรื่องชมสมุทร" มุ่งหาความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองของเครื่องดนตรี
ประเภทเครื่องสายเป็นสำคัญ

เพลงเรื่องชมสมุทรอัตราจังหวะสองชั้น เป็นเพลงเรื่องเฉพาะสำคัญของวงเครื่องสายปี่ชวา ถ่ายทอด
โดยครุหนุดำ สืบมาทางพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เพลงเรื่องชุดนี้มีเพลงบางเพลงที่มี
ลักษณะการดำเนินทำนองที่แตกต่างไปจากเพลงอื่น ๆ ในดนตรีไทย คือ เพลงเกาะและเพลงระกำ โดยทั้ง
2 เพลงนี้ดำเนินทำนองเกินและขาด ทำให้จังหวะหน้าทับक्रमไม่สามารถบรรเลงได้ ต้องบรรเลงหน้าทับด้วย
วิธีการพิเศษคือการตีคลูก อันเป็นวิธีการบรรเลงหน้าทับที่ต้องบรรเลงให้พอดีกับการดำเนินทำนองที่เกินและ
ขาดมา ซึ่งการดำเนินทำนองดังกล่าวนี้ เป็นเจตนาอันแน่วแน่ของครุหนุดำผู้ประพันธ์ ถึงขนาดสาปแช่งผู้ที่คิด
เปลี่ยนแปลงให้มีอันเป็นไป

ผลจากการวิจัยพบว่ากระสวนทำนองของจะเข้ และซอด้วง เป็นเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนอง
ใกล้เคียงสอดสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุด ส่วนในทางซออื่นนั้นกระสวนทำนองเป็นลักษณะสำนวนที่
ซับซ้อนโหดโหม ท่วงทำนองออกจากห่างไปจากทำนองหลัก แต่ยังคงสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก โดยสังเกต
จากเสียงตกและทิศทางของกระสวนทำนองที่ดำเนินทำนองไปในแนวเดียวกัน ทั้งนี้การดำเนินทำนองทั้ง 3
เครื่อง พบความสัมพันธ์ในเรื่องสำนวนกลอนอีกด้วย

ลักษณะเด่นที่พบจากการวิเคราะห์เพลงเรื่องชมสมุทรอัตราจังหวะสองชั้นนี้ พบการดำเนินทำนองใน
กลุ่มปัญจมูลที่ต่างกันถึง 3 กลุ่มได้แก่ ม ฟ ซ X ท ด X กลุ่มเสียง ท ด ร X ฟ ซ X กลุ่มเสียง ฟ ซ ล X ด ร X และ
กลุ่มเสียง ด ร ม X ซ ล X นอกจากนี้พบการดำเนินทำนองที่เกินจังหวะในเพลงเกาะและการดำเนินทำนองที่ขาด
ในเพลงระกำ ทำให้ต้องบรรเลงหน้าทับด้วยวิธีการพิเศษ ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจถือเป็นลักษณะเด่นที่พบ
ในเพลงเรื่องชมสมุทรอัตราจังหวะสองชั้น

ภาควิชา ดุริยางคศิลป์
สาขาวิชา ดุริยางคศิลป์ไทย
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4787032235 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORD :PLENG RAUENG CHOM SAMUTH

NATTAPONG SUKUMAN : THE RELATIONSHIPS OF MELODIC PATTENS FOR KRAUNG SAI PII CHAWA ENSEMBLE : A CASE STUDY OF PHLENG RAUENG CHOM SAMUTH.
 THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR KUMKOM PORNPRASITH, 190 pp.

Pleng Raueng Chom Samuth (Modèrè tempo) is the significant Pleng Raueng of Kraung Sai Pii Chawa Ensemble which was relayed to Krun Nu Dum and was inherited by Phraya Prasan Duriyasubt (Plakg Prasansubt). This Pleng Raueng has difference of melodic movements from other songs in Thai Music are Pleng Klog and Pleng Rakum played by lack and excess of moving melody which made Na Thab could not play as usual. It has been played by special method suitable with the lack and excess of moving melody. The moving melody is composer's steady intension to curse one who would change the songs.

This research "The Relationships of Melodic pattens for Kraung Sai Pii Chawa Ensemble : A Case Study of Pleng Chom Samuth" aims to study the relationships of melodic pattens of Thai stringed instruments. According to the result of the study, found that the moving melody of Jake and Saw-Dung, musical instruments, played relatively with main theme, while the moving melody of Saw-Au is complicated and acrobatic. Its moving melody is different from main theme but still relates with main theme observed from down beat and direction of melodic pattens which was play in the same way. Playing of the moving melody of three musical instruments, we found the relationships about music idiom.

The specialty was found from analysis of Pleng Raueng Chom Samuth (Modere tempo). We found the moving melody in Pentatonic scale which is different in three scales such as E F G x B C x scale, B C D x F G x scale, F G A x C D x scale and C D E x G A x scale. In addition to finding the excess of moving melody in Pleng Klog ,and lack of moving melody in the Pleng Racum which make Na Thub to play in special method. Characteristics are specialties which were found in Pleng Raueng Chom Samuth (Medèrè tempo)

Department of Music
 Field of study Thai Music
 Academic year 2006

Student s signature.....

Advisor s signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความช่วยเหลือเป็นอย่างดีของผู้ช่วยศาสตราจารย์ข้ามคม พรประสิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความเมตตาในการให้คำแนะนำข้อคิดเห็นและแก้ไขปัญหาต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้มาโดยตลอด จนสามารถทำให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาในที่สุด ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชิต ชัยเสรี ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงเรื่องชมสมุทร ตลอดจนถึงให้ความอนุเคราะห์เขียนโน้ตทางฆ้องเพลงเรื่องชมสมุทรให้ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สำโรงทอง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์ ที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ขอขอบพระคุณอาจารย์สมบุญรณ์ บุญวงศ์ ที่ได้ถ่ายทอดเพลงเรื่องชมสมุทร ให้แก่ผู้วิจัย และคำแนะนำ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยที่ได้ให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ คุณแม่ประอรรัตน์ สุขุมาลัย ที่ช่วยสนับสนุนทุนทรัพย์และให้กำลังใจมาโดยตลอด

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบคุณ คุณกิตติศักดิ์ ทองจันทร์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำแนวทางในการวิเคราะห์เพลง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณศิริลักษณ์ ฉลองธรรม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สละเวลาให้คำปรึกษาในการจัดพิมพ์โน้ตเพลงและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นนิสิตปริญญาโทนอกเวลารุ่น 3 ทุกท่านที่เป็นเพื่อนร่วมเรียน ร่วมสุขร่วมทุกข์ และคอยให้กำลังใจเสมอมา ด้วยความจริงใจ

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับด้วยความยินดี และหากประโยชน์ใดปรากฏขึ้นอันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ขออุทิศให้กับคุณครูหนูดำ ผู้ประพันธ์เพลงเรื่องชมสมุทรนี้ และบรมครูทางด้านดุริยางคศิลป์ไทยที่ได้สร้างสรรค์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าไว้ให้ชนรุ่นหลังได้อนุรักษ์และสืบสานกันต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย.....	5
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2	
ประวัติความเป็นมาของเพลงเรื่องชมสมุทรา.....	8
2.1 ประวัติวงเครื่องสายปี่ชวา.....	8
ประวัติความเป็นมาของวงเครื่องสายปี่ชวา.....	8
เครื่องดนตรีในวงเครื่องสายปี่ชวา.....	12
ขอบเขตเสียงของเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายปี่ชวา.....	18
บทบาทหน้าที่ของวงเครื่องสายปี่ชวา.....	20
เพลงที่ใช้เฉพาะในวงเครื่องสายปี่ชวา.....	20
2.2 ประวัติความเป็นมาของเพลงเรื่องชมสมุทรา.....	22
ความเป็นมาของเพลงเรื่องชมสมุทรา.....	22
ผู้แต่งเพลงเรื่องชมสมุทรา.....	23
โอกาสที่ใช้เพลงเรื่องชมสมุทรา.....	24
ความเชื่อเกี่ยวกับเพลงเรื่องชมสมุทรา.....	25
แผนผังการสืบทอดเพลงเรื่องชมสมุทรา.....	26
บทที่ 3	
วิเคราะห์ทำนองหลักเพลงเรื่องชมสมุทรา	28
สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต.....	29
รายละเอียดการวิเคราะห์.....	36
สรุปการวิเคราะห์ทำนองหลัก เพลงเรื่องชมสมุทรา.....	83

บทที่ 4	วิเคราะห์ความสัมพันธ์กระสวนทำนองของเครื่องดนตรี ในวงเครื่องสายปี่ชวาเพลงเรื่องชมสมุทร.....	89
	สรุปการวิเคราะห์.....	180
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	182
	รายการอ้างอิง.....	185
	ภาคผนวก.....	187
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	190

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ปีชวา.....	12
2	ชอดุ้ง.....	13
3	ชออุ้.....	14
4	จะเข้.....	15
5	ขลุ่ยหลีบ.....	16
6	กลองแขก.....	17
7	ฉิ่ง.....	18
8	พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์).....	23